

Ar. Gör. NUMAN TEKELİOĞLU
Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Anabilim Dalı

TÜKETİCİNİN KORUNMASI AÇISINDAN HUKUKA AYKIRI REKLAMLAR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
TEŞEKKÜR.....	IX
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm REKLAM KAVRAMI

1.1. REKLAMIN TANIMI, UNSURLARI VE TÜRLERİ.....	5
1.1.1. Reklamın Tanımı.....	5
1.1.1.1. Genel Olarak.....	5
1.1.1.2. Öğretide Yapılan Tanımlar	6
1.1.1.3. Mevzuatta Yapılan Tanımlar	8
1.1.2. Reklamın Unsurları.....	12
1.1.2.1. Mesaj(Tanıtım) Unsuru	12
1.1.2.2. Ticari Amaç Unsuru.....	14
1.1.2.3. Vasıta(Mecra) Unsuru	14
1.1.2.4. Mesaj Kaynağı Unsuru	15
1.1.2.5. Bedel(Ücret) Unsuru	16
1.1.3. Reklam Türleri.....	17

1.1.3.1. Genel Olarak.....	17
1.1.3.2. Ticari Reklamlar	18
1.1.3.3. Ticari Reklamların Türleri.....	18
1.1.3.3.1. Konuları Açısından Ticari Reklamlar	19
1.1.3.3.1.1. Mal(Ürün) Reklamları.....	19
1.1.3.3.1.2. İşletme(Kurumsal) Reklamları	19
1.1.3.3.2. Hedef Kitle Açısından Ticari Reklamlar	20
1.1.3.3.2.1. Tüketicilere Yönelik Reklamlar.....	20
1.1.3.3.2.2. Aracılara Yönelik Reklamlar	20
1.1.3.4. Ticari Olmayan Reklamlar	20
1.2. REKLAMIN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	21
1.2.1. Genel Olarak	21
1.2.2. Borçlar Hukuku Açısından Reklam	21
1.2.2.1. Reklamın “Öneri(İcap)” Olarak Değerlendirilmesi	21
1.2.2.2. Reklamın “Öneriye Davet” Olarak Değerlendirilmesi... ..	23
1.2.2.3. Reklamın “İlan Yoluyla Ödül Sözü Verme” veya “Piyango” Olarak Değerlendirilmesi	24
1.2.2.4. Reklam ve “Culpa in Contrahendo” İlişkisi	26
1.2.2.5. Reklamın “Haksız Fiil” Teşkil Etmesi.....	28
1.2.3. Ticaret Hukuku Açısından Reklam	29
1.2.3.1. Genel Olarak.....	29
1.2.3.2. Reklam İle Haksız Rekabete Sebep Olunması.....	30
1.2.4. Fikri Mülkiyet Hukuku Açısından Reklam.....	32
1.2.4.1. Genel Olarak	32
1.2.4.2. Reklamın “Eser” Niteliği	33
1.2.5. Reklamın Benzer Kavramlarla İlişkisi.....	35
1.2.5.1. Reklam ve İlan	35
1.2.5.2. Reklam ve Sponsorluk.....	36
1.3. REKLAMDA KİŞİLER	37
1.3.1. Genel Olarak.....	37
1.3.2. Reklam Veren.....	37

1.3.3. Reklam Ajansı(Reklamcı)	38
1.3.4. Mecra Kuruluşu.....	39
1.3.5. Hedef Kitle(Tüketici)	39
1.4. REKLAMDA SÖZLEŞME İLİŞKİLERİ.....	40
1.4.1. Genel Olarak.....	40
1.4.2. Reklamın Hazırlanması İçin Yapılan Sözleşme.....	41
1.4.3. Reklamın Yayınlanması İçin Yapılan Sözleşme.....	45
1.5. REKLAMLARA İLİŞKİN HUKUKİ MEVZUAT	47
1.5.1. Genel Olarak.....	47
1.5.2. Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın İlkeleri Hakkında Kanun.....	48
1.5.3. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun	49
1.5.4. Türk Ticaret Kanunu	51
1.6. REKLAMLARDA UYULMASI GEREKEN GENEL İLKELER.....	52
1.6.1. Genel Olarak.....	52
1.6.2. Kanunlara Uygunluk İlkesi	52
1.6.3. Genel Ahlaka Uygunluk İlkesi.....	53
1.6.4. Kamu Düzenine Uygunluk İlkesi	56
1.6.5. Kişilik Haklarına Uygunluk İlkesi	56
1.6.6. Doğruluk ve Dürüstlük İlkesi	58
1.6.7. Dürüst Rekabete Uygunluk İlkesi.....	61
1.6.7.1. Kötüleme	62
1.6.7.2. İtibardan Haksız Yararlanma	63
1.6.7.3. Taklit	64
1.6.8. Reklamların Ayırt Edilmesi İlkesi	65

İkinci Bölüm

HUKUKA AYKIRI REKLAMLAR

2.1. HUKUKA AYKIRILIK KAVRAMI	67
-------------------------------------	----

2.1.1. Genel Olarak.....	67
2.1.2. Reklamlar Açısından Hukuka Aykırılık.....	69
2.2. HUKUKA AYKIRI REKLAM TÜRLERİ.....	70
2.2.1. Genel Olarak	70
2.2.2. YASAKLANMIŞ REKLAMLAR.....	70
2.2.2.1. ALDATICI REKLAMLAR	70
2.2.2.1.1. Tanımı.....	70
2.2.2.1.2. Unsurları	72
1.2.2.1.2.1. Reklamın Yanlış veya Yanıltıcı Olması.....	72
1.2.2.1.2.2. Reklamın Tüketiciyi Aldatması veya Aldatma İhtimalinin Bulunması.....	77
1.2.2.1.2.3. Reklamdaki Aldatıcılığın Önemli Seviyede Olması	79
2.2.2.2. TÜKETİCİNİN CAN VE MAL GÜVENLİĞİNİ TEHLİKEYE DÜŞÜRÜCÜ REKLAMLAR.....	80
2.2.2.3. ZAYIF KİŞİLERİ İSTİSMAR EDİCİ REKLAMLAR	82
2.2.2.4. ÖRTÜLÜ REKLAMLAR.....	83
2.2.2.4.1. Örtülü Reklamların Değerlendirilmesi.....	84
2.2.2.4.2. Reklam Yapma Amacının Olması	84
2.2.2.4.3. Bilgi ve Görüntülerin Yer Aldığı Yazı, Haber, Yayın ve Programların Bütün Özellikleri Açısından Abartılı ve Orantısız Olması	85
2.2.2.4.4. Haber Verme Hakkının Sınırlarının Aşılmış Olması	87
2.2.3. SINIRLANDIRILMIŞ REKLAMLAR.....	88
2.2.3.1. KARŞILAŞTIRMALI REKLAMLAR	88
2.2.3.1.1. Tanımı.....	88
2.2.3.1.2. Unsurları	90
1.2.3.1.2.1. Karşılaştırma.....	90
1.2.3.1.2.2. Rakibin Mal veya Hizmetlerine Ait Unsurları Kullanma	91
2.2.3.1.3. Karşılaştırmalı Reklamların Hukuka Uygunluk Koşulları.....	91

2.2.3.2. FİYAT BİLGİSİ İÇEREN REKLAMLAR.....	94
2.2.3.2.1. Genel Olarak	94
2.2.3.2.2. Hukuka Uygunluk Koşulları	95
2.2.3.3. İNDİRİMLİ SATIŞ REKLAMLARI	97
2.2.3.3.1. Genel Olarak	97
2.2.3.3.2. Hukuka Uygunluk Koşulları	97
2.2.3.4. ÇEKİLİŞ, YARIŞMA, PROMOSYON İÇERİKLİ REKLAMLAR.....	98
2.2.3.4.1. Genel Olarak	98
2.2.3.4.2. Hukuka Uygunluk Koşulları	100
2.2.3.5. TANIKLI REKLAMLAR	101
2.2.3.5.1. Genel Olarak	101
2.2.3.5.2. Hukuka Uygunluk Koşulları	103
2.2.3.6. ÇEVREYE İLİŞKİN BEYANLAR İÇEREN REKLAMLAR.....	104
2.2.3.6.1. Genel Olarak	104
2.2.3.6.2. Hukuka Uygunluk Koşulları	104
2.2.3.7. ÇOCUKLARA YÖNELİK REKLAMLAR.....	106
2.2.3.7.1. Genel Olarak.....	106
2.2.3.7.2. Hukuka Uygunluk Koşulları.....	106
2.2.3.8. FİNANSAL HİZMETLERE İLİŞKİN REKLAMLAR.....	109
2.2.3.8.1. Genel Olarak	109
2.2.3.8.2. Hukuka Uygunluk Koşulları	110

Üçüncü Bölüm

TÜKETİCİNİN HUKUKA AYKIRI REKLAMLARA KARŞI KORUNMASI

3.1. GENEL OLARAK	113
3.2. ÖZ DENETİM.....	115

3.3. BORÇLAR KANUNU ÇERÇEVESİNDE TÜKETİCİNİN KORUNMASI.....	118
3.3.1. BORÇLAR KANUNU'NUN ALDATMA(HİLE) HÜKÜMLERİ	118
3.3.1.1. Genel Olarak	118
3.3.1.2. Hukuka Aykırı Reklamlarda Aldatma Hükümlerinin Uygulanması	120
3.3.1.3. Aldatılan Tüketicinin Sahip Olduğu Haklar	122
3.3.1.3.1. Sözleşmeyi İptal Etme Hakkı	122
3.3.1.3.2. Zararın Tazminini Talep Etme Hakkı	123
3.3.1.3.3. Daimi Def'i Hakkı	124
3.4. TTK ÇERÇEVESİNDE TÜKETİCİNİN KORUNMASI.....	125
3.4.1. Genel Olarak.....	125
3.4.2. Hukuki Yaptırım	126
3.4.2.1. Tespit Davası	126
3.4.2.2. Men Davası.....	126
3.4.2.3. Eski Halin İadesi (Ref'i) Davası.....	127
3.4.2.4. Maddi Tazminat Davası	129
3.4.2.5. Manevi Tazminat Davası	131
3.4.2.6. Tüketicilerin Haksız Rekabet Davalarında Taraf Olması	132
3.4.2.7. Zamanaşımı.....	133
3.4.3. Cezai Yaptırım	133
3.5. TKHK ÇERÇEVESİNDE TÜKETİCİNİN KORUNMASI.....	136
3.5.1. AYIPLI MAL VE HİZMETE İLİŞKİN HÜKÜMLER.....	136
3.5.1.1. Ayıplı Mal ve Hizmet Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Şartlar	137
3.5.1.1.1. Maddi Şartlar	137
3.5.1.1.1.1. Ayıplı Malın Var Olması.....	137
3.5.1.1.1.2. Ayıplı Hizmetin Var Olması	141
3.5.1.1.1.3. Ayıbın Önemli Olmasının Şart Olmaması..	142
3.5.1.1.1.4. Ayıbın Gizli Olması.....	143

3.5.1.1.1.5. Reklamın Satıcı veya Sağlayıcı Tarafından Yapılmasının Şart Olmaması.....	143
3.5.1.1.2. Şekli Şartlar	144
3.5.1.1.2.1. Gözden Geçirme Yükümlülüğü.....	145
3.5.1.1.2.2. Bildirim(İhbar) Yükümlülüğü.....	145
3.5.1.2. Tüketicinin Seçimlik Hakları.....	146
3.5.1.2.1. Sözleşmeden Dönme Hakkı	147
3.5.1.2.2. Satış Bedelinden İndirim İsteme Hakkı.....	148
3.5.1.2.3. Satılanın Ücretsiz Onarılmasını İsteme Hakkı ..	148
3.5.1.2.4. Satılanın Ayıpsız Bir Misli İle Değiştirilmesini İsteme Hakkı.....	149
3.5.2. REKLAM KURULU'NA BAŞVURU YOLU	150
3.5.2.1. Reklam Kurulu'nun Yapısı ve İşleyişi.....	151
3.5.2.2. Başvuru Usulü.....	152
3.5.2.3. Karar Alma Süreci.....	153
3.5.2.4. Reklam Kurulu Tarafından Uygulanan Yaptırımlar	154
3.5.2.4.1. Tedbiren Durdurma Cezası	155
3.5.2.4.2. Durdurma Cezası.....	156
3.5.2.4.3. Aynı Yöntemle Düzeltme Cezası	156
3.5.2.4.4. İdari Para Cezası.....	157
3.5.2.5. Reklam Kurulu Kararlarına Karşı Yargı Yolu	158
3.5.2.6. Reklam Kurulu Kararlarına Yönelik Eleştiriler	160
3.6. REKLAMLARIN HUKUKA AYKIRILIĞINDAN SORUMLU OLANLAR.....	162
3.7. REKLAMLARDA İSPAT KÜLFETİ.....	164
SONUÇ	167
KAYNAKÇA	171